

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ

Εισαγωγή στην Αιγυπτιακή Αρχαιολογία

Ενότητα 7: Εισαγωγή στη ναϊκή αρχιτεκτονική –
Νεκρικοί ναοί

Πανατιώτης Κουσούλης

Τμήμα Μεσογειακών Σπουδών

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

I.

Διαλέξεις 11-12

Εισαγωγή στη ναϊκή αρχιτεκτονική –
Νεκρικοί ναοί

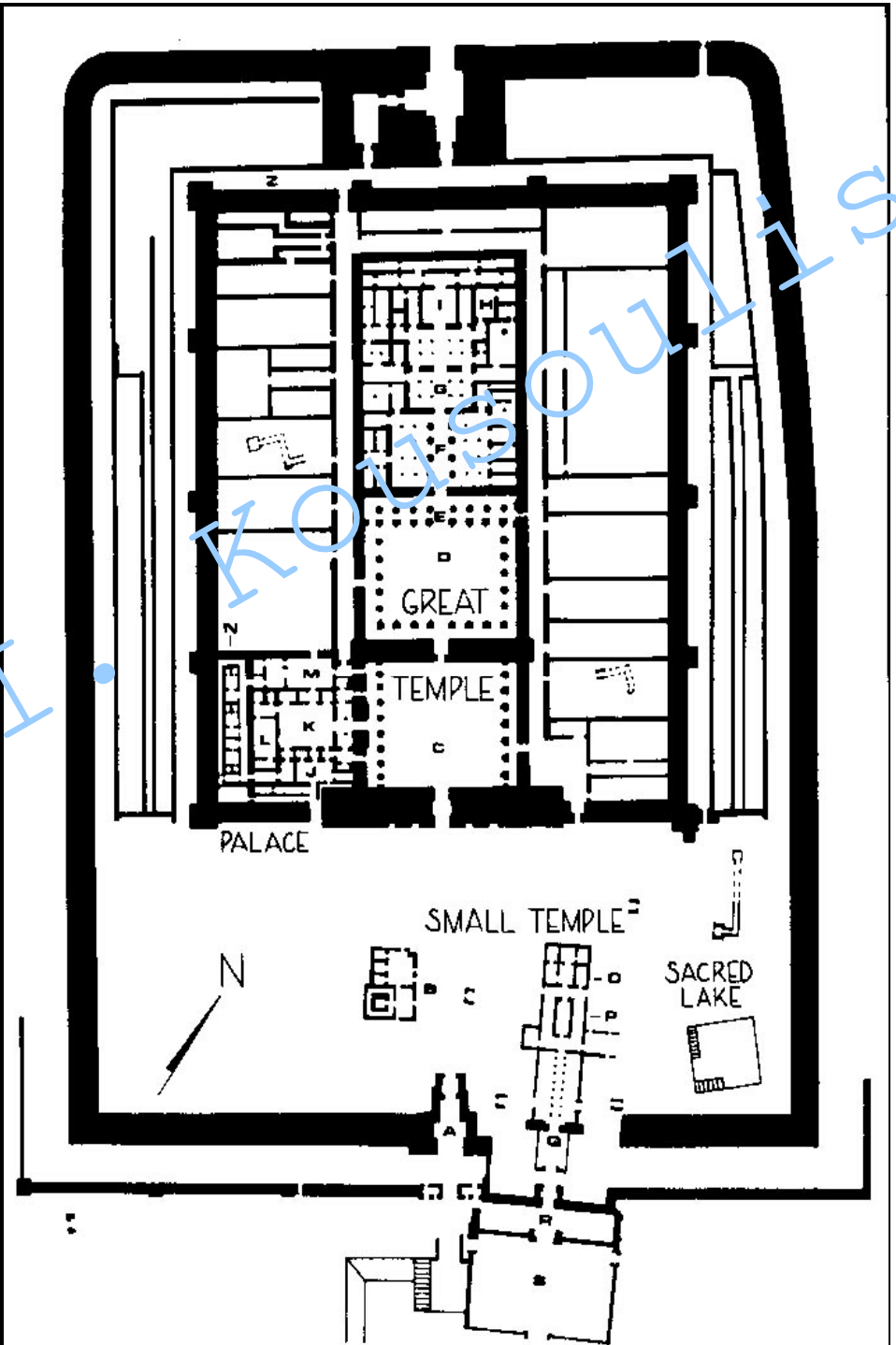
Ναός (pr-nTr ή Hwt-nTr)

- Μικρογραφία του σύμπαντος
- Αέναη δημιουργία •
- Κέντρο λατρείας
- Τόπος ανάπαυσης θεού / φαράω
- Άδουτο

Panagiotis

Βασικά μέρη του ναού

- Οδοί πρόσβασης
- Τελετουργική οδός/σφίγγες/αγάλματα
- Κιόσκια
- Πυλώνες
- Εξωτερικά μέρη
- Εσωτερικά μέρη

Σφίγγες και τελετουργική οδός

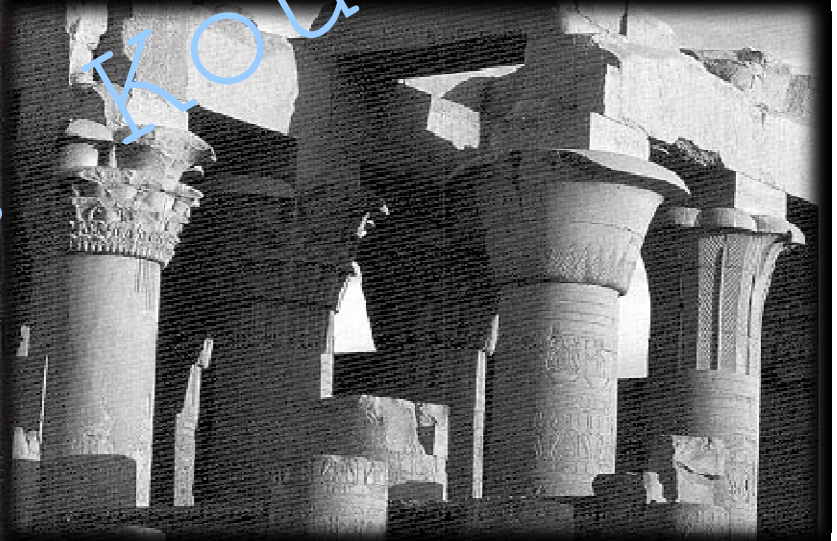
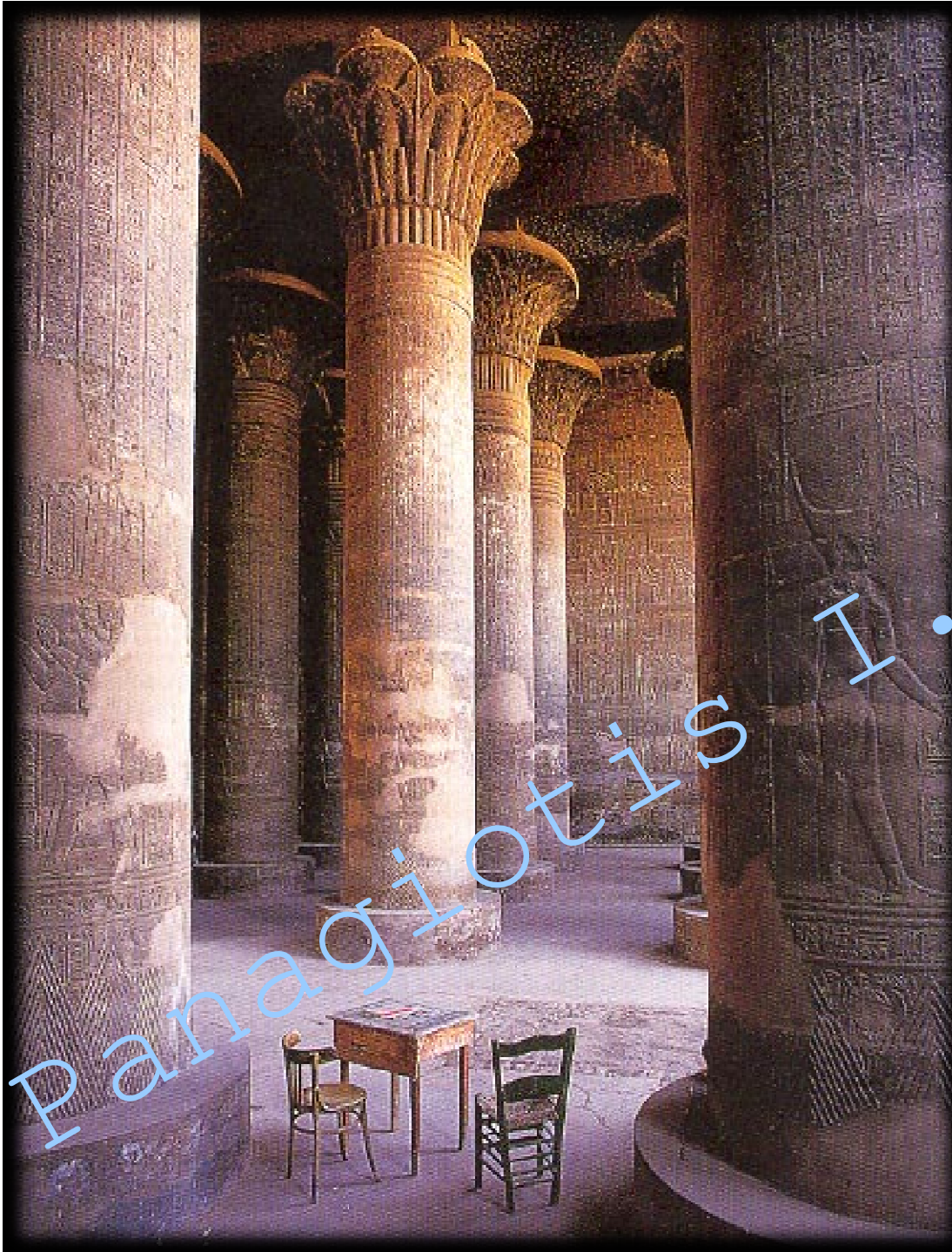
Panagiotis I. Koussoulis

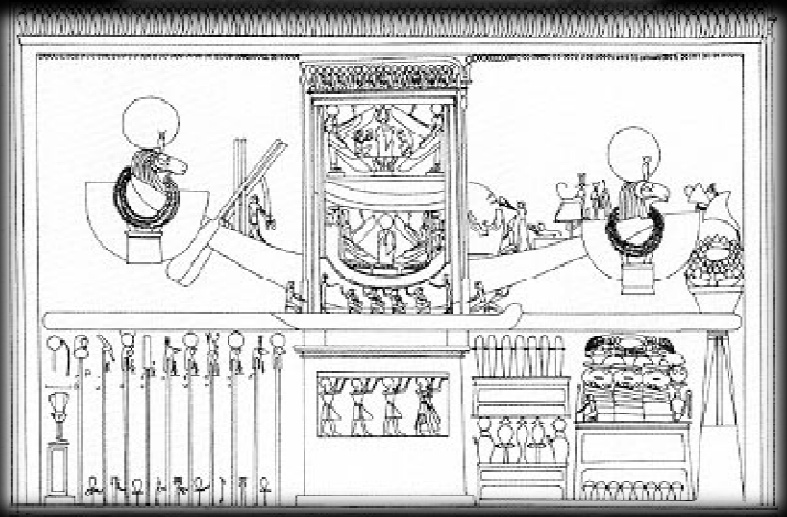
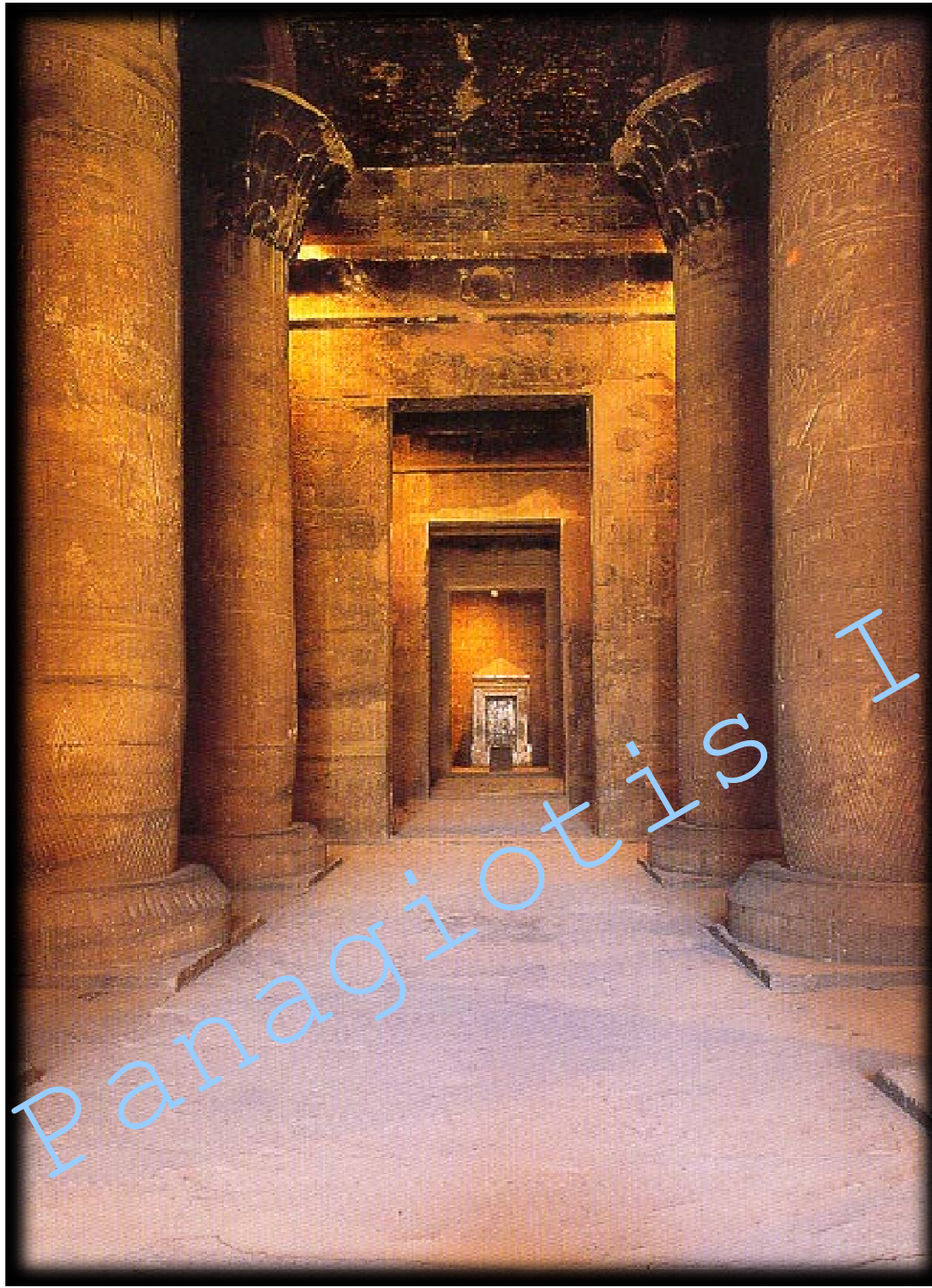
Κτίρια-Σταθμοί

Κίονες

Panagiotis I. Koussoulis

Panagiotis I. Kousoulis

Προσανατολισμός

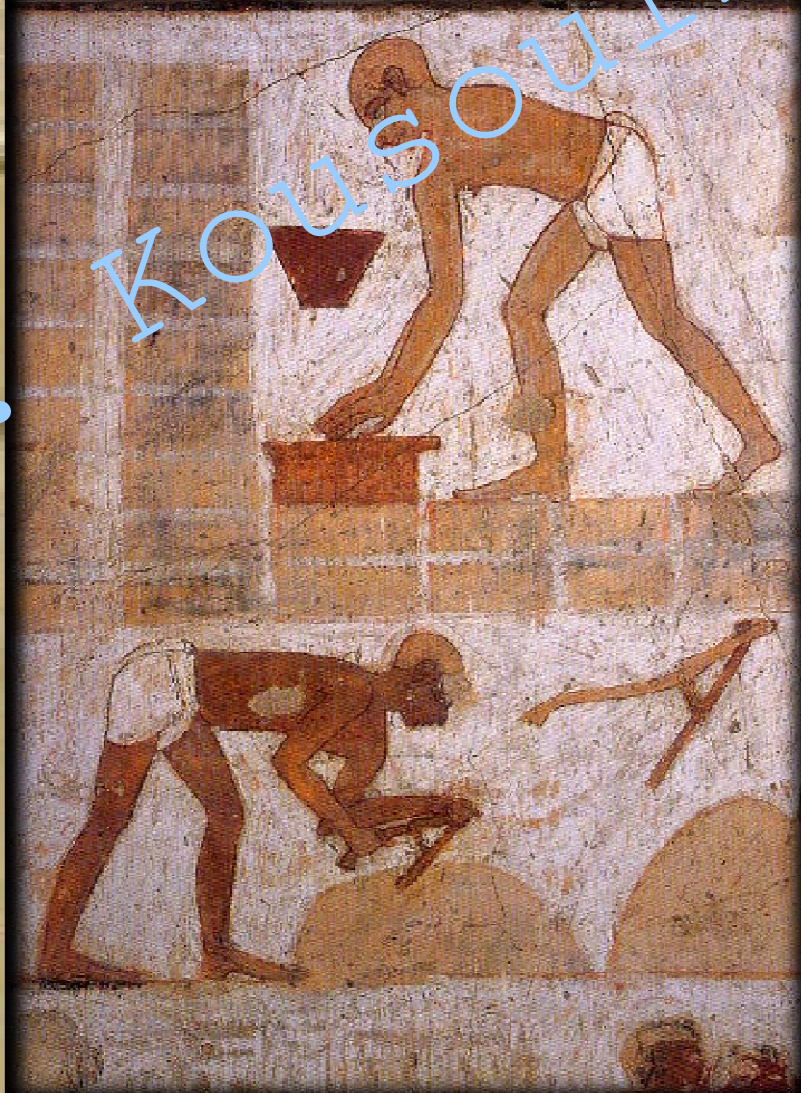
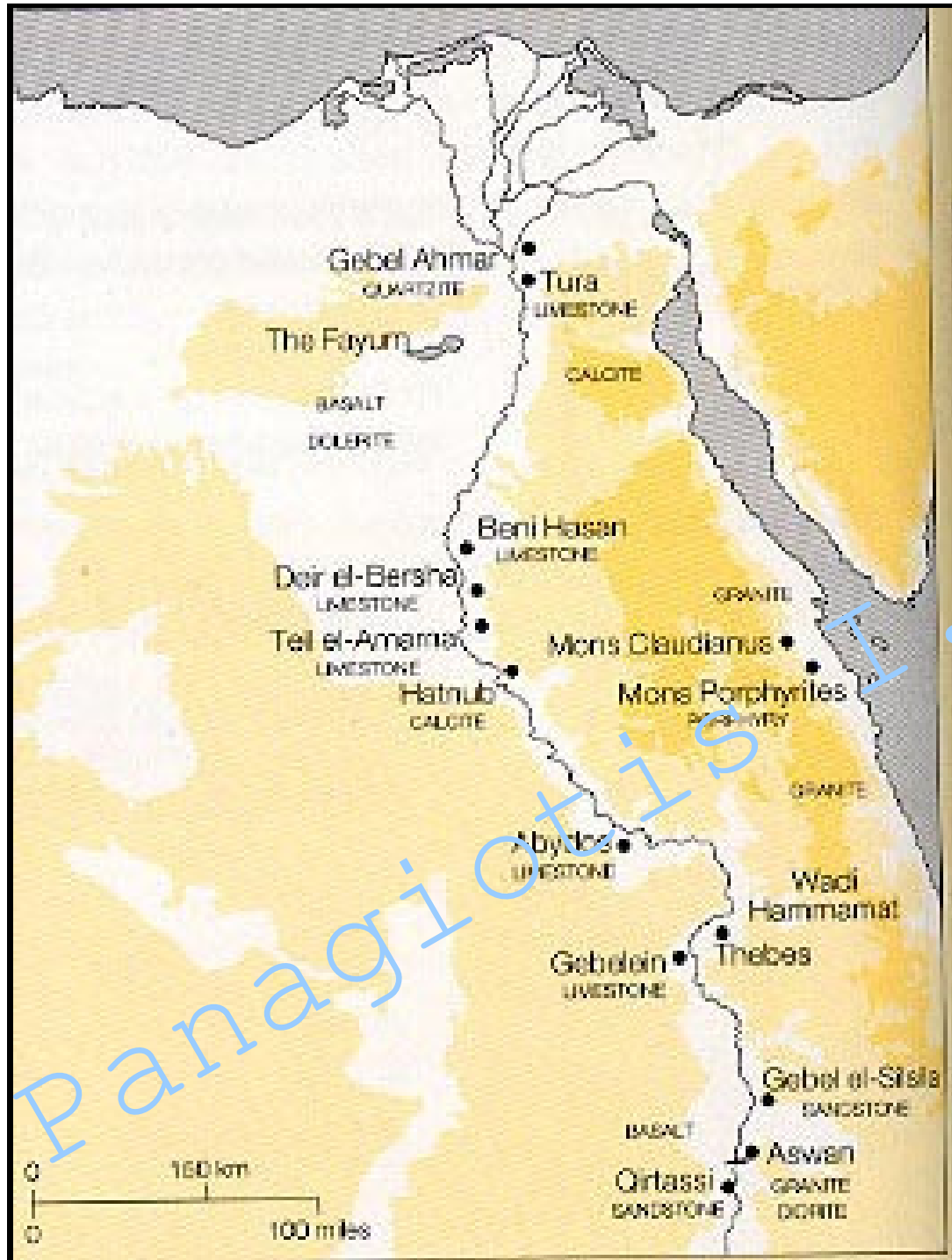
- Σε γωνία 90ο κατά μήκος του Νείλου από Α→Δ
(*εξαίρεση*: Λούξορ, Εντφού)
- Εσωτερικός προσανατολισμός ηλιακών συμβόλων
- Ευθυγράμμιση των ιερότερων σημείων του ναού με τον ήλιο (Άμπου Σίμπελ, Ακχτάτεν)
- Αστρικός προσανατολισμός: Σείριος (π.χ. Η αλλαγή στον προσανατολισμό του ναού του Μεντουχότεπ στις Δ.Θήβες με αυτόν του αρχαϊκού ναού στο ίδιο μέρος

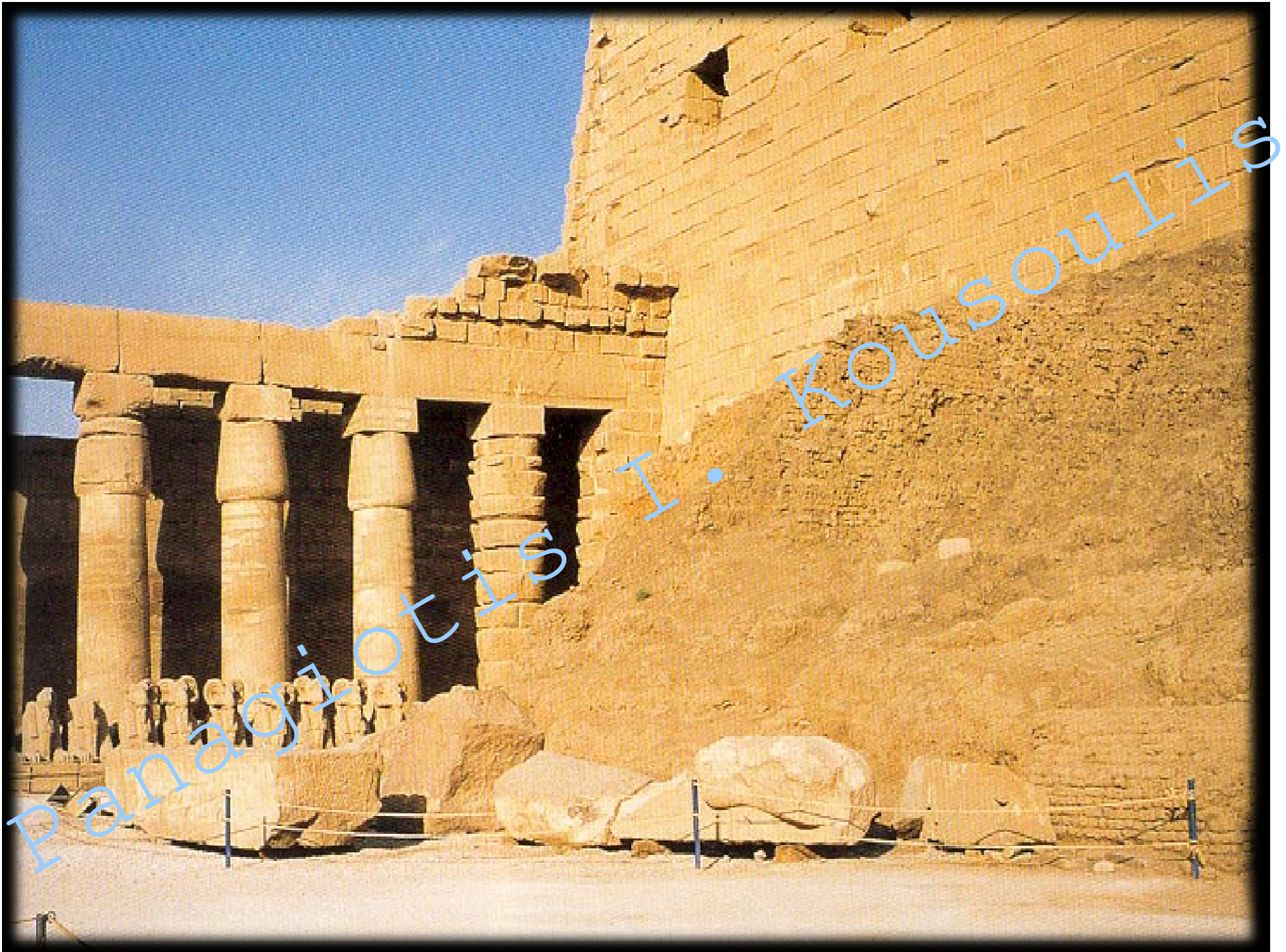
Τελετές θεμελίωσης ενός ναού

- Οριοθέτηση του ναού
- Εξαγνισμός με γύψο
- Άνοιγμα του πρώτου λάκκου
- Γέμισμα του λάκκου με άμμο και κτερίσματα
- Τοποθέτηση μαγικών πλίνθων στις τέσσερις γωνίες του ναού
- Έναρξη του χτισίματος
- Εξαγνισμός της ανωδομής
- Αποκάλυψη του ναού στις πατρώες θεότητες
- Θυσίες

Ανέγερση

Διακόσμηση

- Ταυτόχρονα με το χτίσιμο του ναού
- Τεχνικές ανάγλυφου και πρότυπου ανάγλυφου
- Διαφορετικό θεματολόγιο στα διαφορετικά μέρη του ναού (αποτρεπτικές σκηνές στις εξωτερικές πλευρές και τους πυλώνες – σκηνές προσφορών και λατρείας των θεών στο εσωτερικό)
- Περίοδος Αμάρνα: έμφαση σε σκηνές της καθημερινής ζωής

Νεκρικοί ναοί – ορισμός

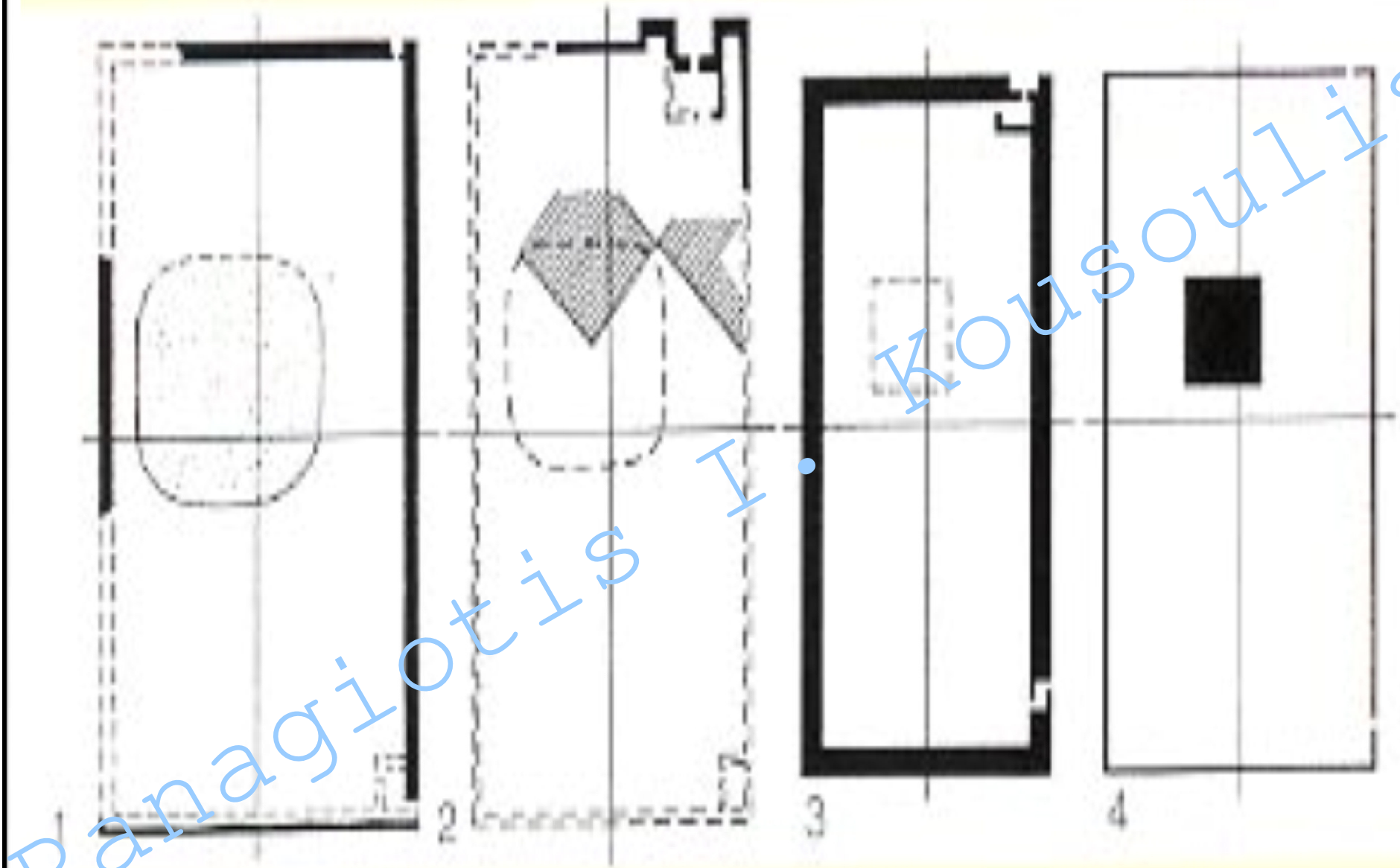
- Οικοδόμημα – μέρος ταφικού συμπλέγματος
Τόπος «μεταμόρφωσης» του βασιλιά
(*περ-ουέρ*)
- Ο όρος δεν απαντάται στην Αιγυπτιακή γλώσσα
αλλά υιοθετήθηκε για πρώτη φορά από τον
αιγυπτιολόγο Adolf Erman (1936): «μπροστά από
κάθε πυραμίδα [του Αρχαίου Βασιλείου] υπήρχε
έναν ξεχωριστό χώρο που τώρα εμείς αποκαλούμε
νεκρικό ναό».
- Θιν.ν. θεωρήθηκαν πρόγονοι των θ.ν.

Panagiotis Koussoulis

Προέλευση

- Άβυδος & Ιεράκων Πόλη: πρώτα ορθογώνια νεκρικά κτίσματα εκτός του ταφικού συμπλέγματος, η κύρια πρόσοψη του οποίου μιμείται τα ανακτορικά οικοδομήματα. Φέρει δύο επιπλέον παράπλευρες εισόδους και μικρό χώρο στο εσωτερικό του ως κατοικία του Φαραώ
(*σύμπλεγμα του Χασεκεμούι*)
- *Φροσύρια των θεών*

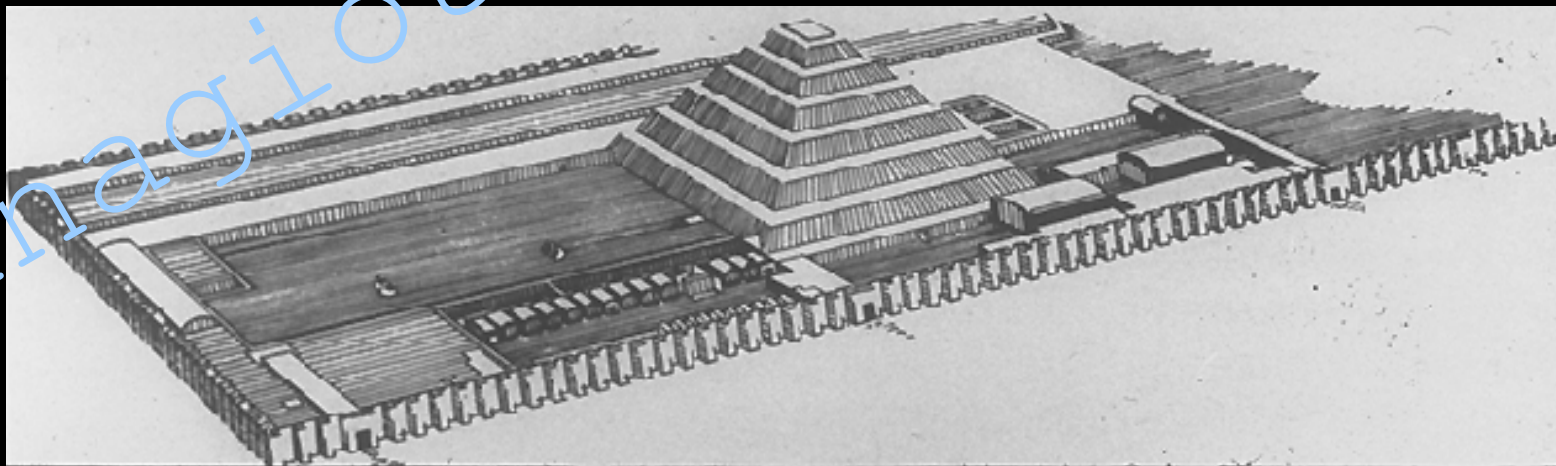
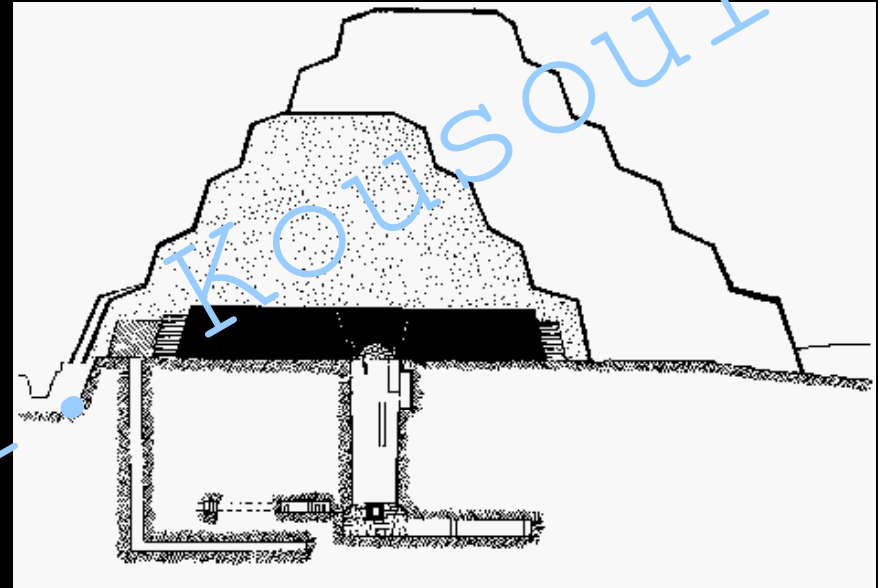

Panagiotis I. Kousoulis

Panagiotis I. Koussoulis

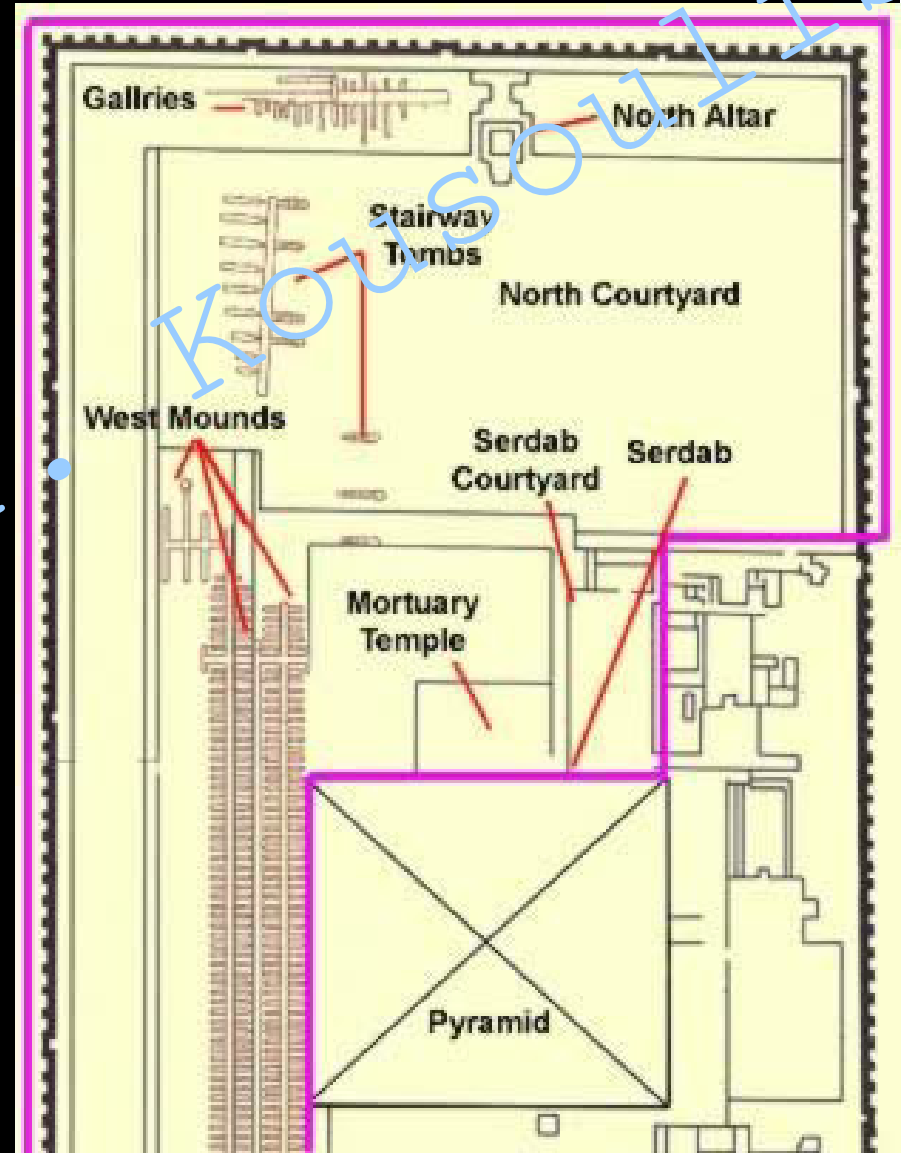
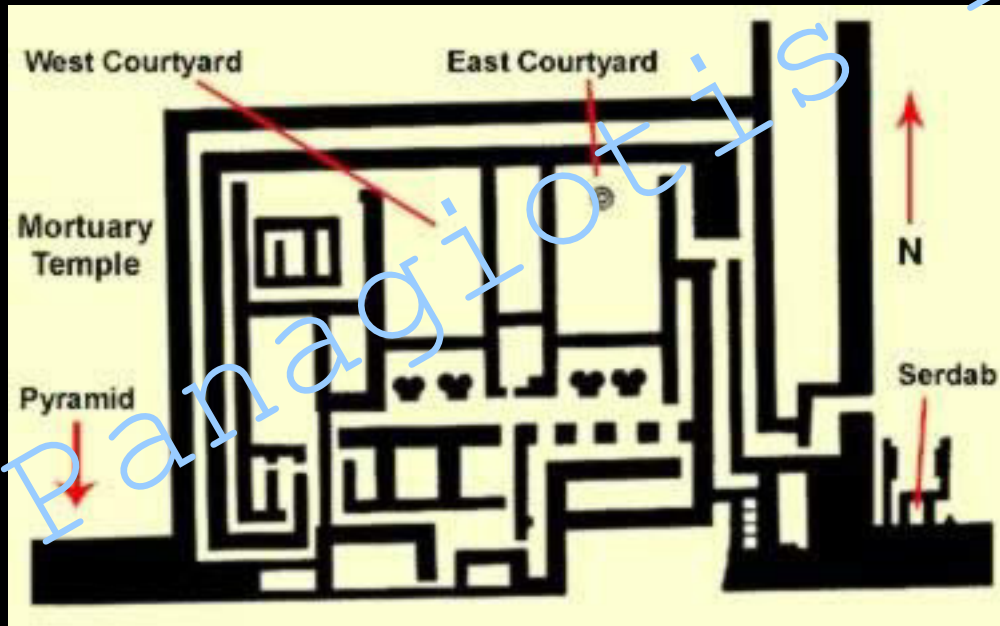

Βαθμιδωτή πυραμίδα του Ζοσέρ

Ο ν.ν. στο πυραμιδικό συγκρότημα

- Σε αντίθεση με την Άβυδο φέρει μόνο μία είσοδο στα ανατολικά
- Ο χώρος για το βασιλιά μετατρέπεται σε μικρό ναΐσκο

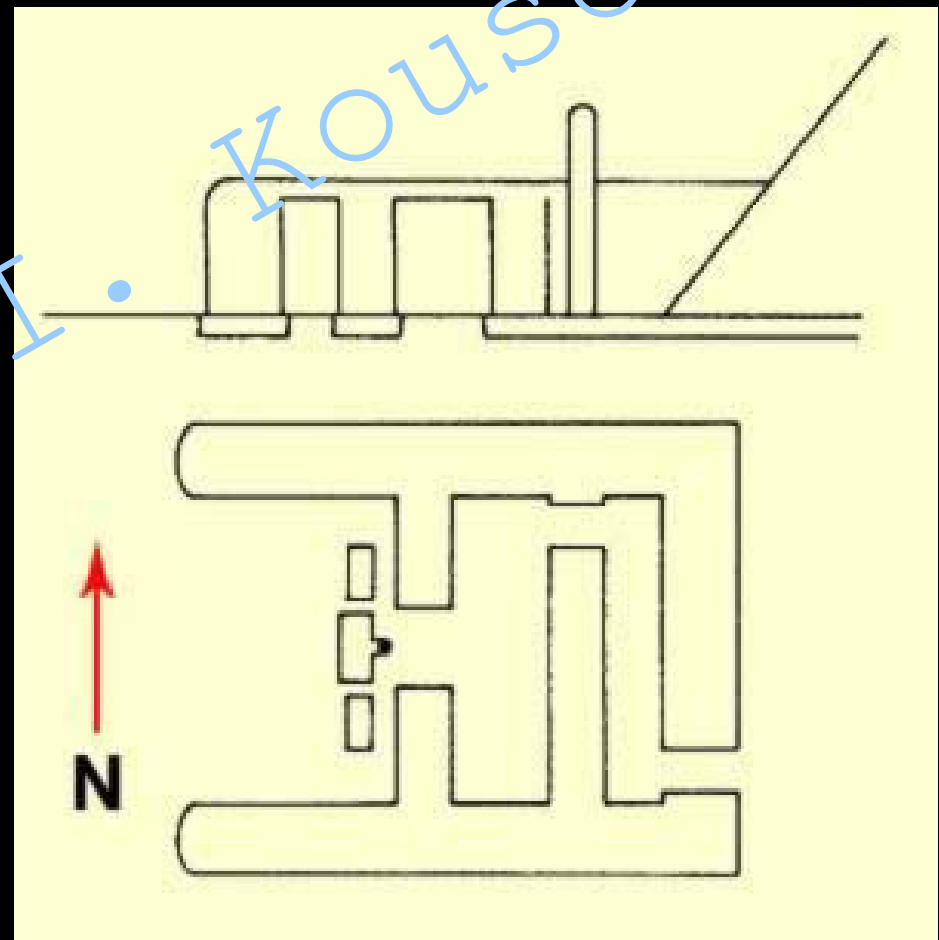
Panagiotis I. Kousoulis

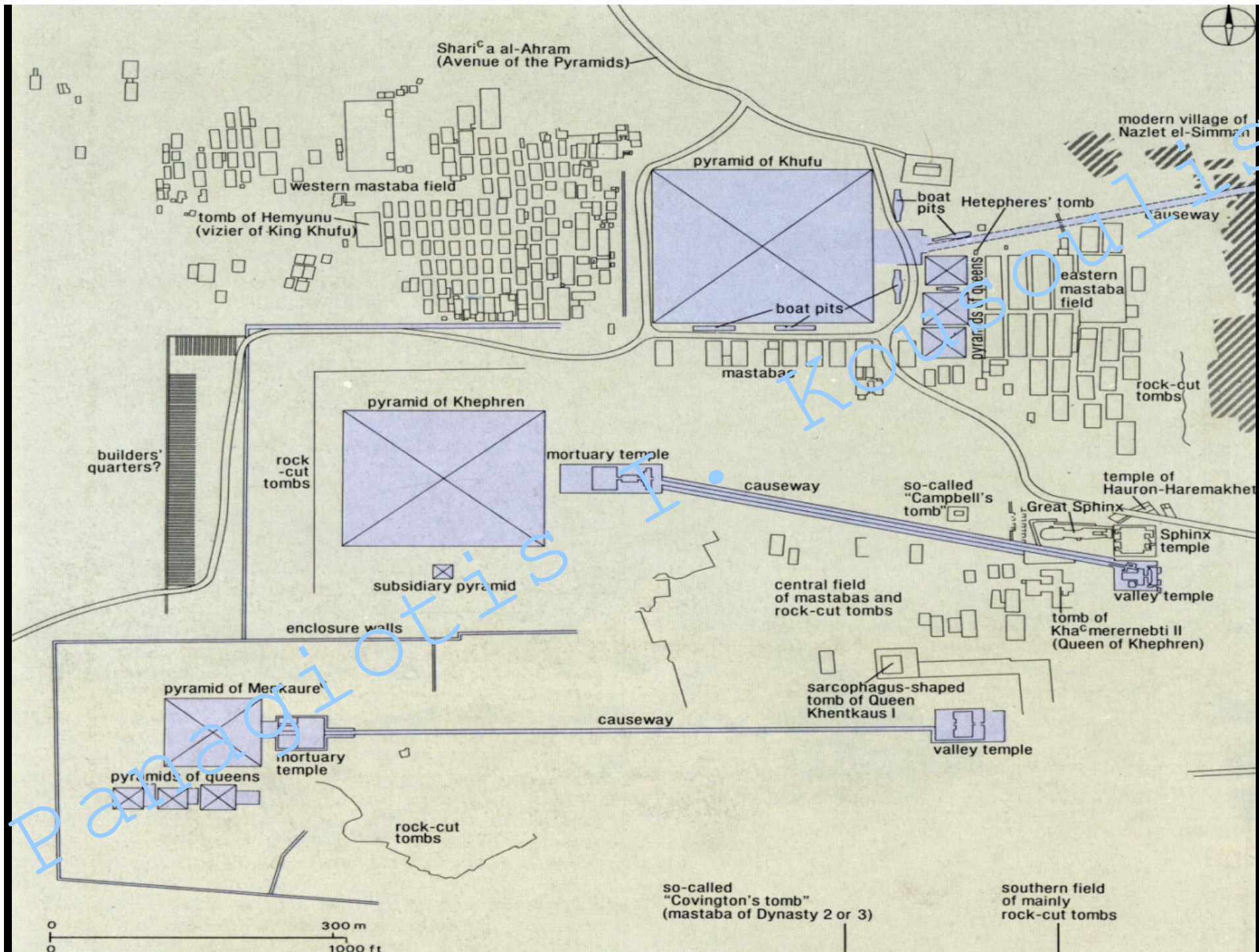
Panagiotis I. Kousoulis

N.v. στο Μεϊντούμ

- Αλλάζει ο προσανατολισμός (Α σε Δ)
- Αποκτά πιο συμπαγή μορφή με **πρόναο**, **βωμό προσφορών** και **2 ενεπίγραφες στήλες**
- Αλλαγή του βασιλικού ρόλου: ενσάρκωση του Ωρου και ταύτισή του με τον ηλιακό θεό

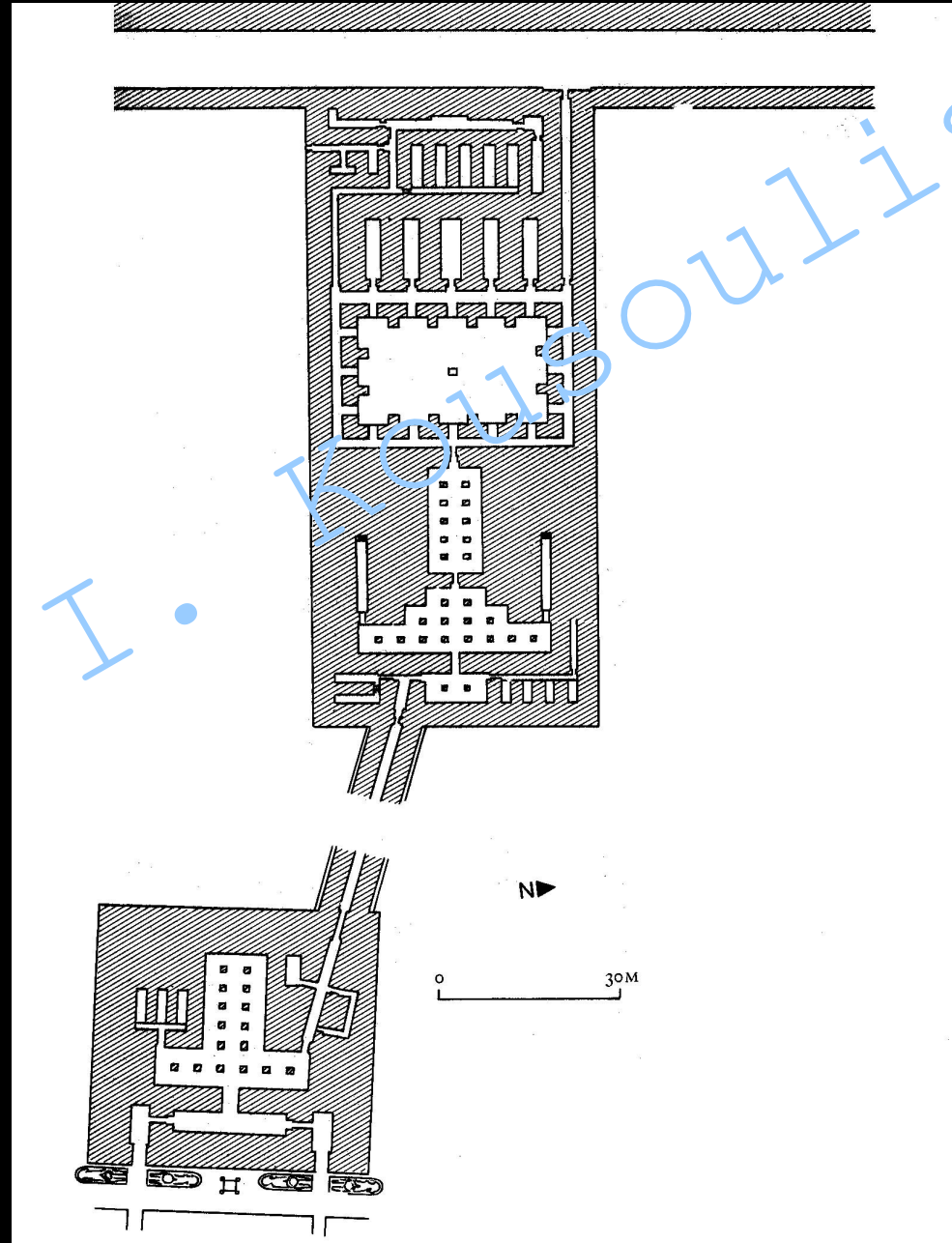

Ν.ν. στην Γκίζα

6 χώροι: πρόστυλο,
προθάλαμο,
περίστυλη αυλή, 5
κόγχες για τα
αγάλματα του
βασιλιά,
αποθηκευτικοί χώροι,
ιερό με τη μορφή
ψευδόθυρας και
βωμό περίτεχνη
διακόσμηση με
σκηνές από το
ιωβηλαίο

Μέσο Βασίλειο

- Ο βασιλιάς παύει να θεωρείται ο αποκλειστικός αποδέκτης των λατρευτικών εκδηλώσεων, αλλά συμμετείχε σε αυτές προς τιμήν του θεού ήλιου
- Ο νεκρικός ναός του συμπλέγματος εξυπηρετεί τη λατρεία του Όσιρι, με τον οποίο ταυτίζεται ο Φαραώ ως προστάτης της Χώρας του Νείλου
- Ο ν.ν. γίνεται ο χώρος, όπου η λατρεία προς το πρόσωπο του βασιλιά και του θεού ενώνονται στο ίδιο άγαλμα
- Ο βασιλιάς προφέρει προς τη θεότητα για να τον ευλογήσει με αιώνια εξουσία και δύναμη

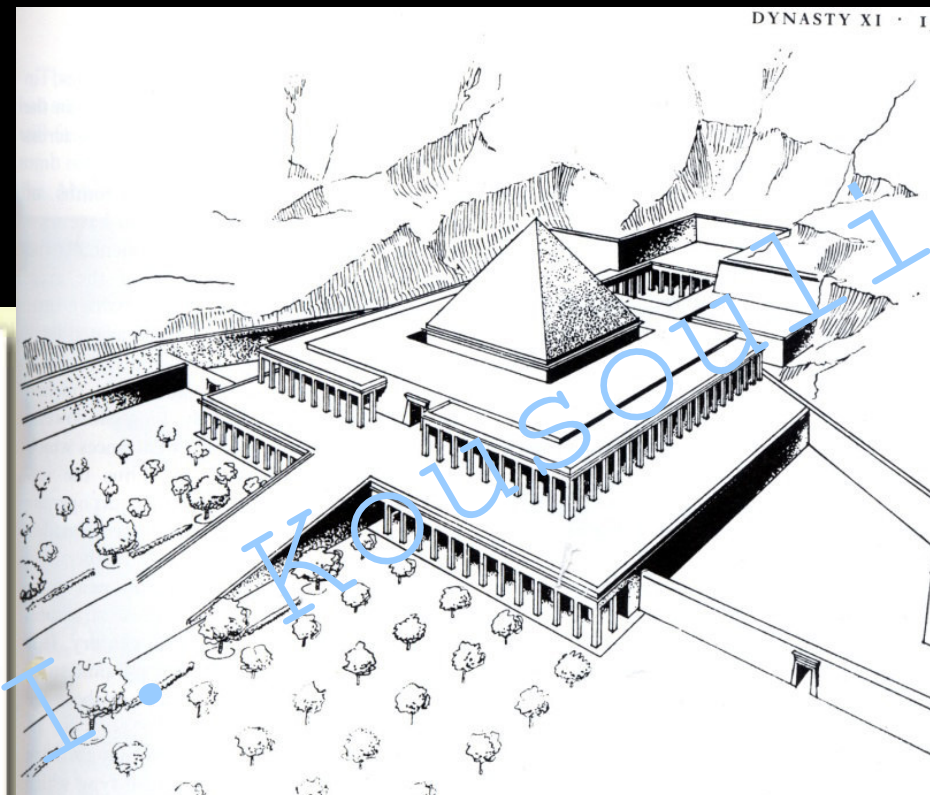
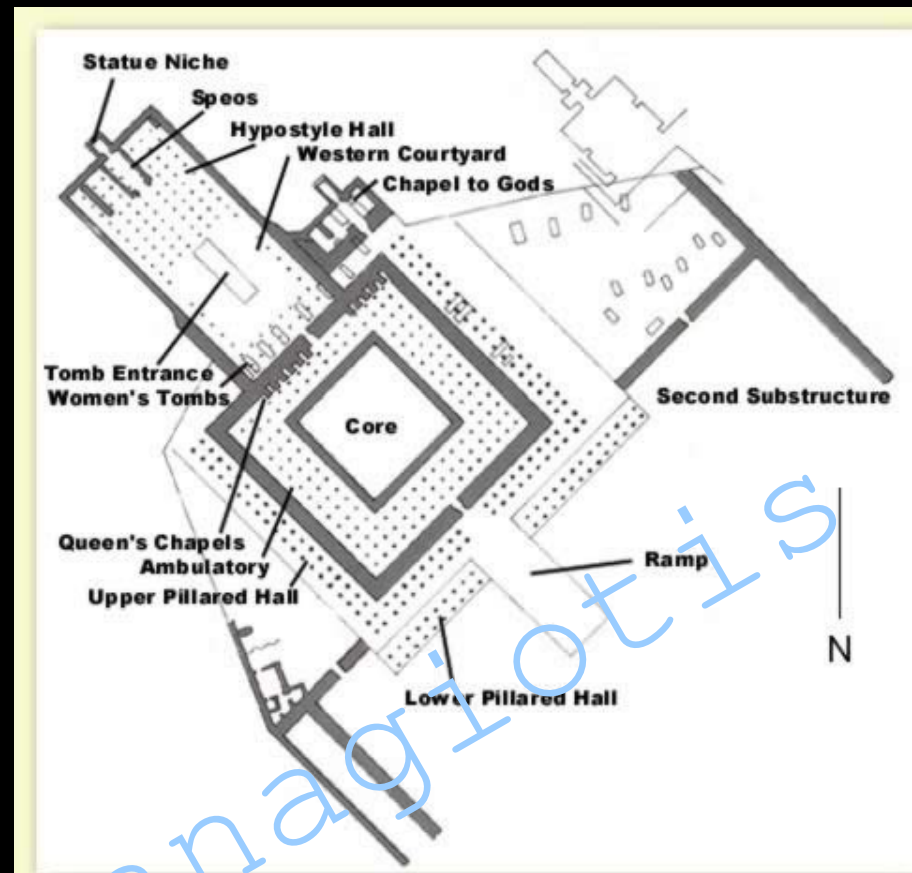
Panagiotis Koussoulis

Ναός του Μεντουχότεπ II

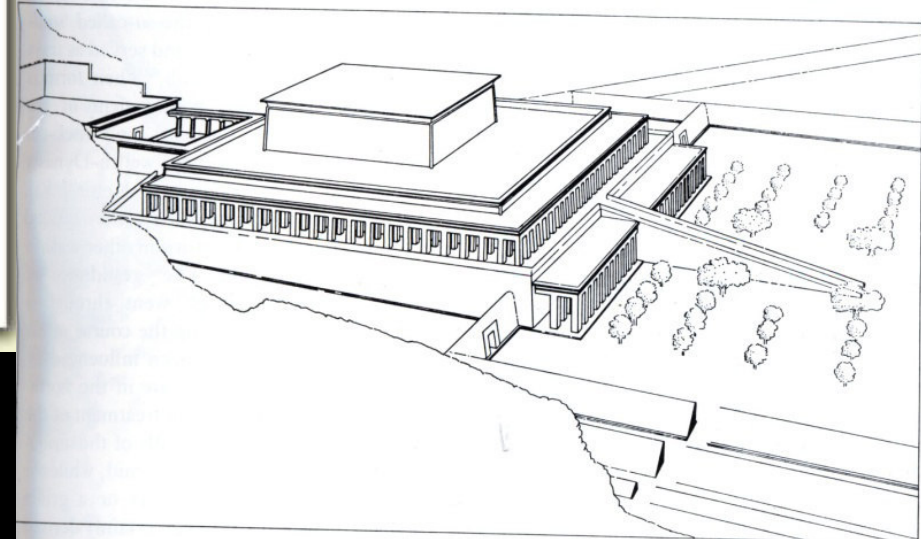

Panagiotis I. Koussoulis

Ναός του Μεντουχότεπ II

149 and 150. Deir el Bahari, temple of Mentuhotep. Dynasty XI. Earlier and later reconstructions

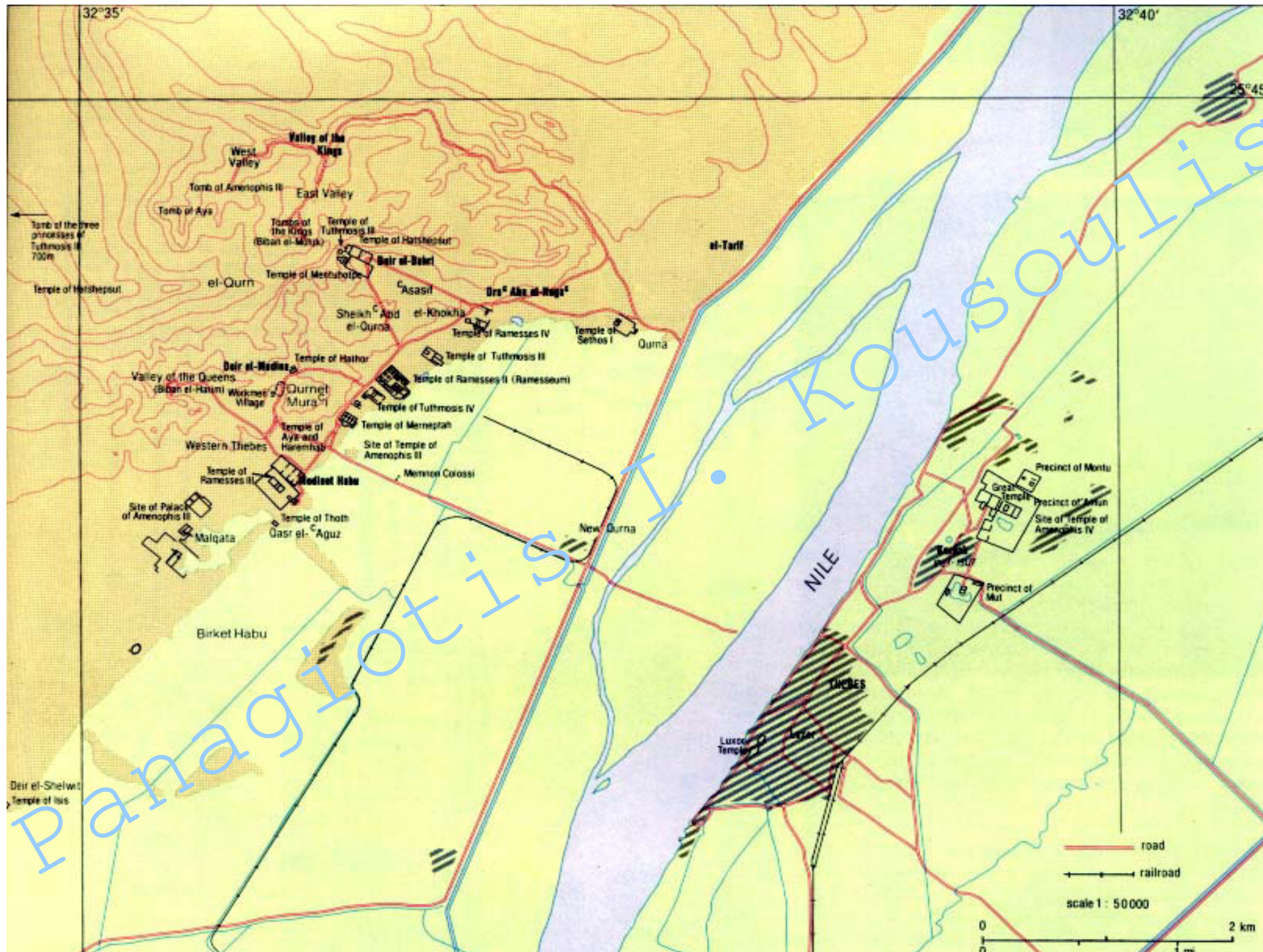
Panagiotis

Νεκρικοί ναοί Νέου Βασιλείου

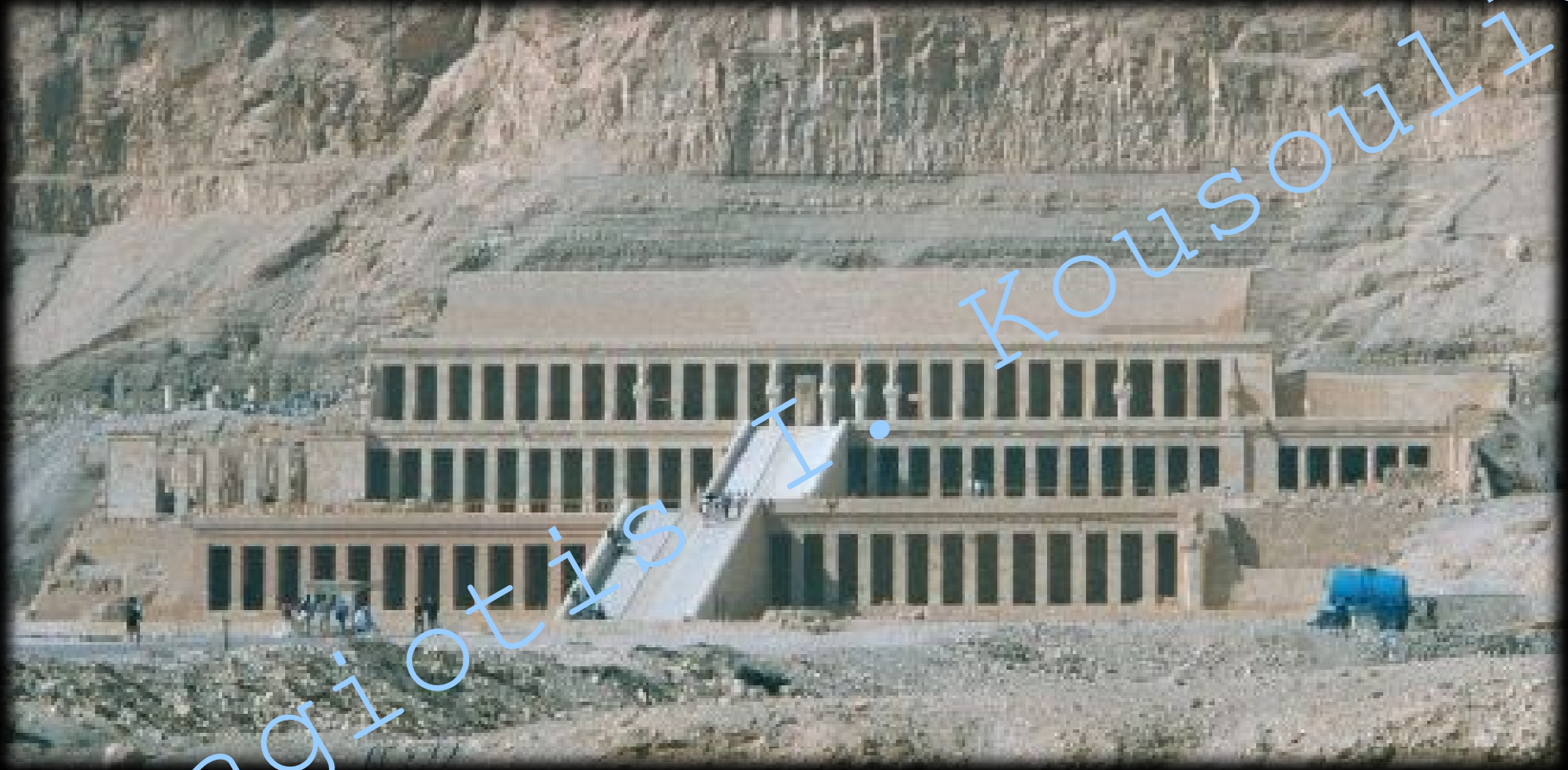
- Νεκρικός ναός της Χατσεψούτ (Ντίφ ελ-Μπάχρι)
- Νεκρικός ναός του Σέθου (19η Δυναστεία)
- Νεκρικός ναός του Βαμσή Β' (Άμπου Σίμπελ, Νουβία)

Panagiotis Koussoulis

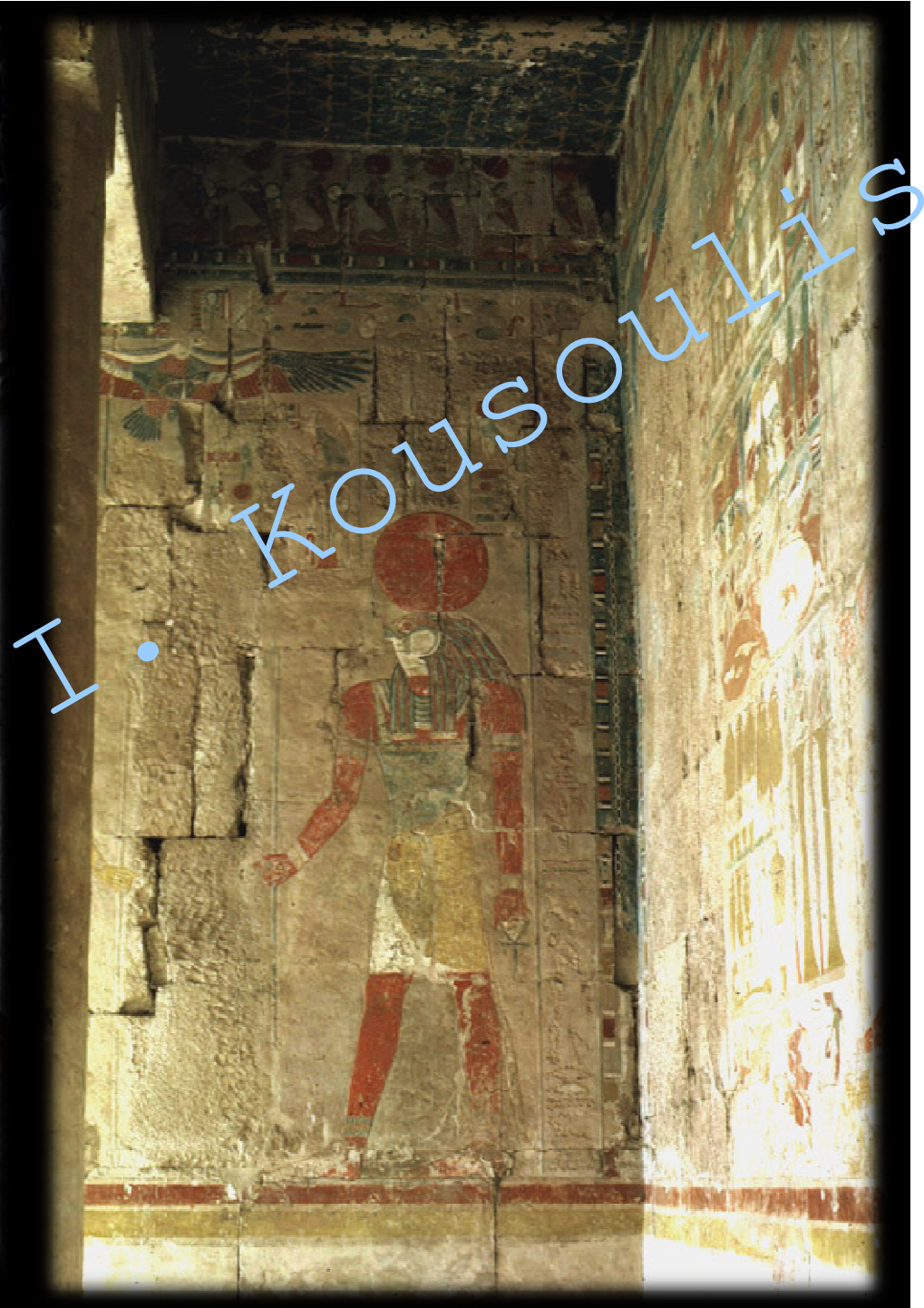

Ναός της Χατσεψούτ

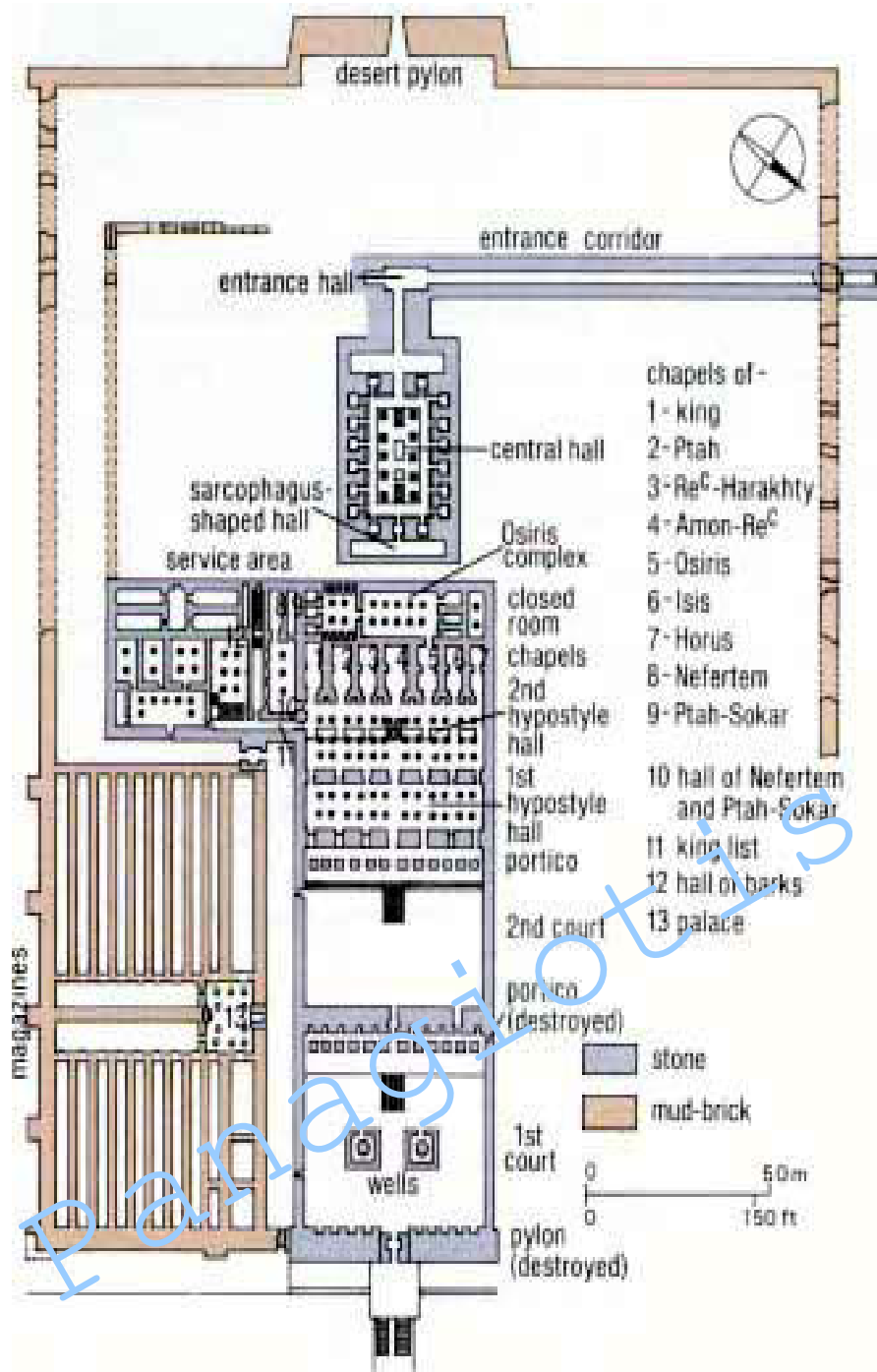
- Αφιερωμένος στη Χ., ΤΑ', Άμμωνα-Ρα, Αθώρ
- Επάλληλα επίπεδα που ακολουθούν την αμφιθεατρική κλίση της πλαγιάς
- Οδός από σφίγγες, αίθριο, υπόστυλη αίθουσα, δύο επίπεδα, άδυτο

Panagiotis I. Kousoulis

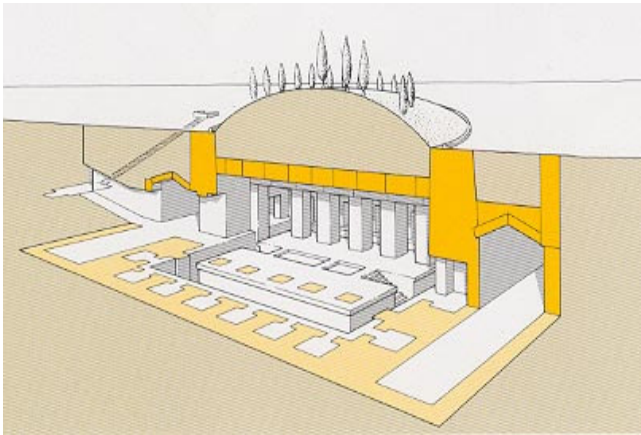

Σέθος Α' - Οσίρειον

- Ιδιότυπο αρχιτεκτονικό σχέδιο σχήματος
- Αποτελείται από 2 πυλώνες, 2 αυλές 2 υπόστυλες αίθουσες
- 7 ιερά αφιερωμένα στους Φθα, Ρα-Χοράκχτη, Άμμωνα-Ρα, Όσιρι, Ίσιδα, Ωρο, Σέθο
- Πρώτη στάση της πομπής κατά την τέλεση της **Όμορφης τελετουργίας της Κοιλιάδας**

Οσίρειον

Panagiotis I. Koussoulis

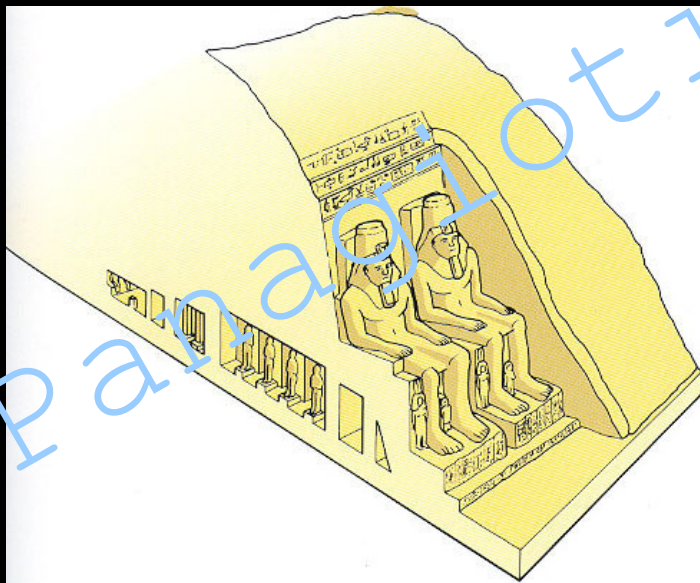
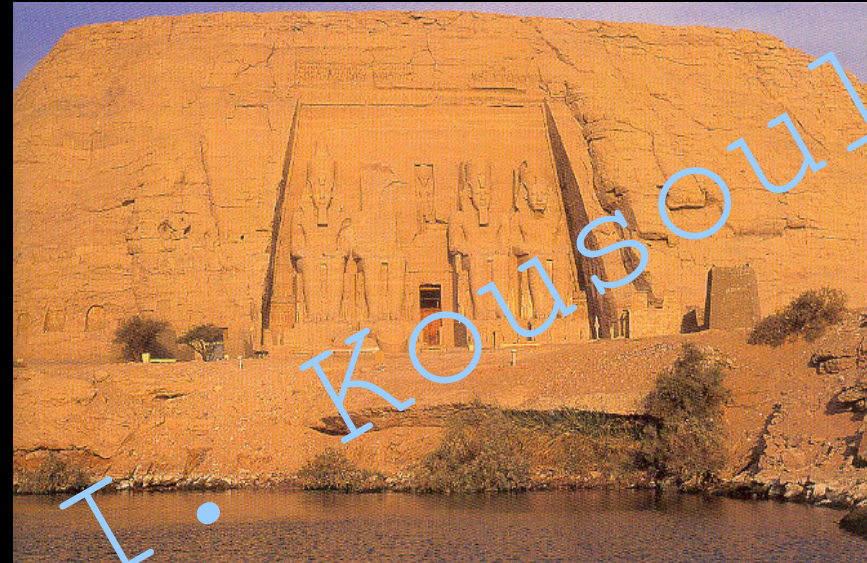
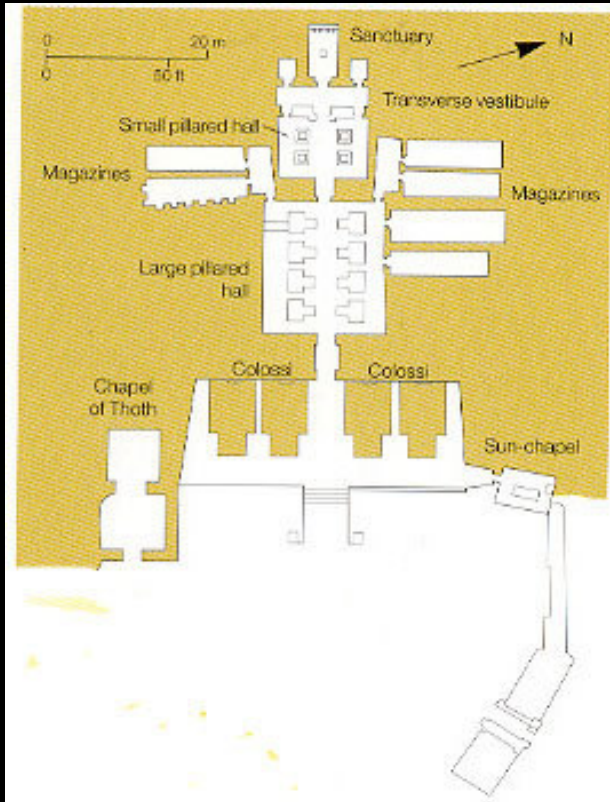
Νεκρικοί ναοί (II)

Ελ-Γκούρνα

- Τούθμωσις Γ΄
- Αμενχοτέπ Β΄ (καταστραμμένος)
- Ραμσείο (ν.ν. Ραμσή Β΄)
- Τούθμωσις Δ΄ (κατεστραμμένος, αλλά βάση των διασωθέντων θεμελιώσεών του • αποδεικνύεται ότι αποτέλεσε το πρότυπο για την κατασκευή του ν.ν. του ΑΓ΄ και του Λούξορ)
- Αμενχοτέπ Γ΄ (κατεστραμμένος – διασώζονται τα κολοσσιαία αγάλματα του Φαραώ, γνωστά ως «Κολοσσοί του Μέμνονα»)

Μεντινέτ Χάμπου (ν.ν. Ραμσή Γ΄)

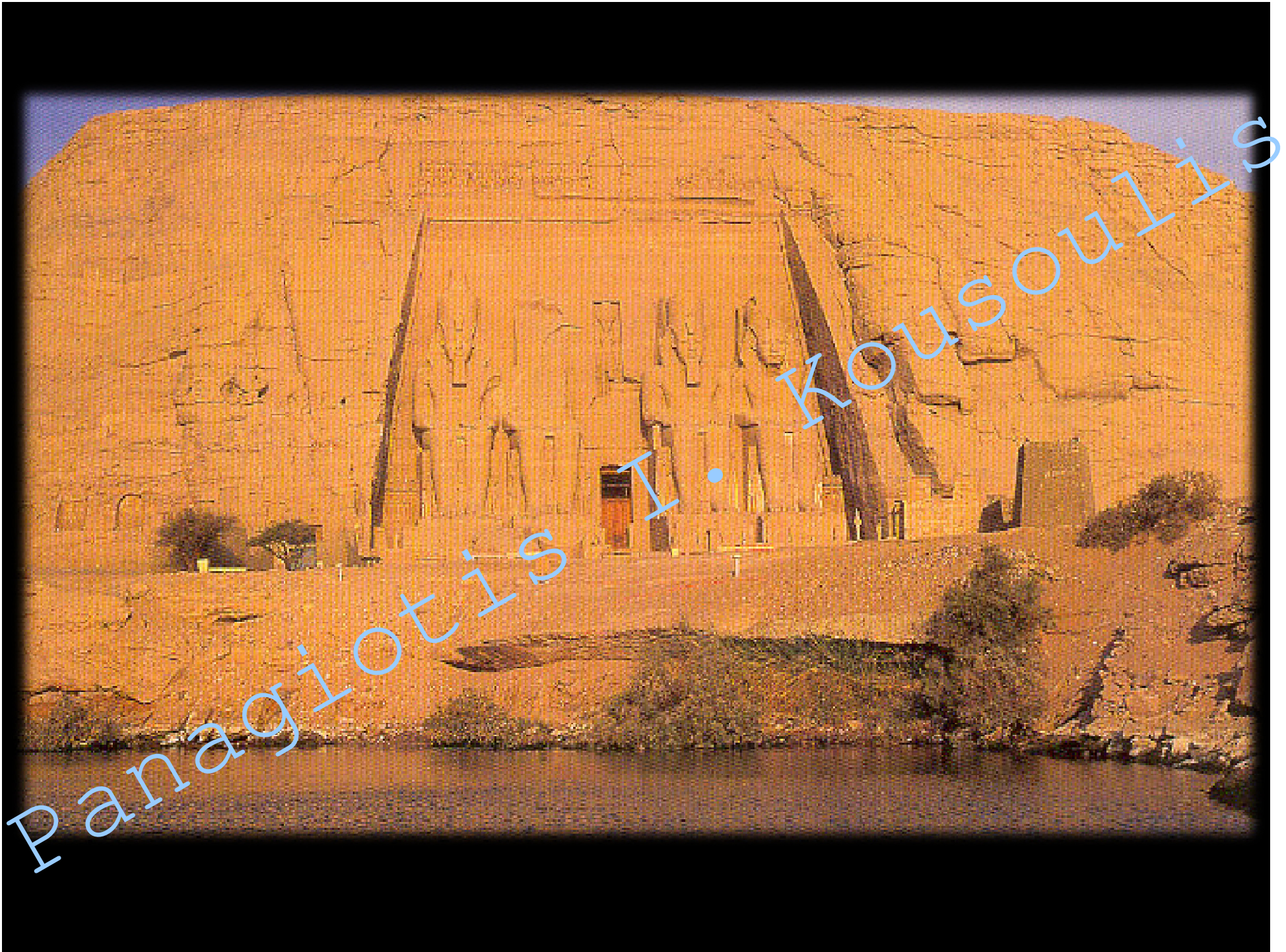
Άμπου Σίμπελ

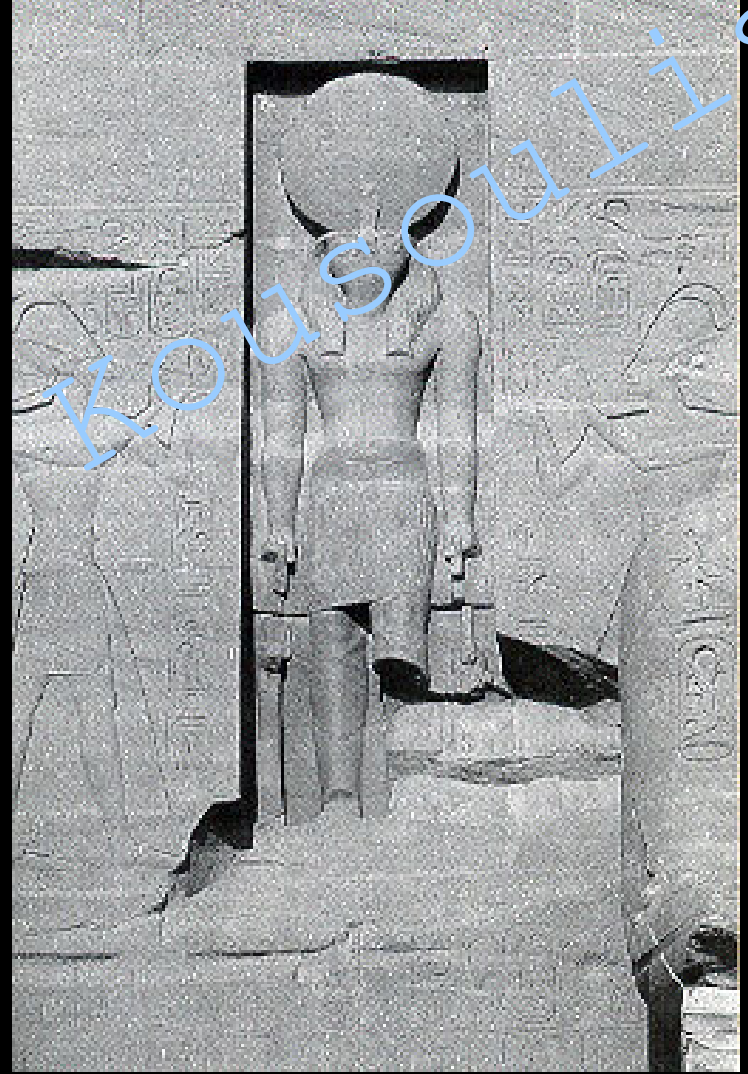
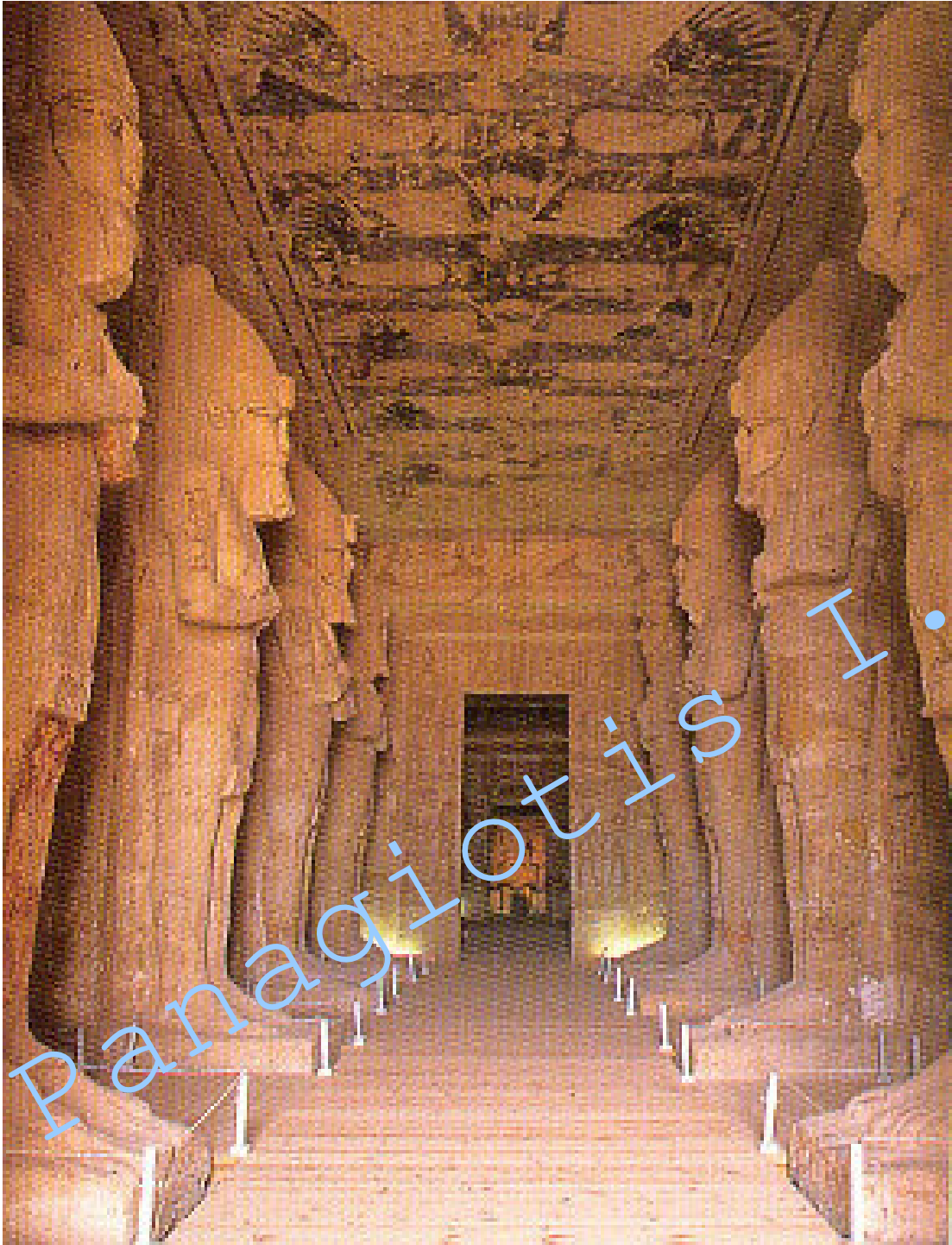

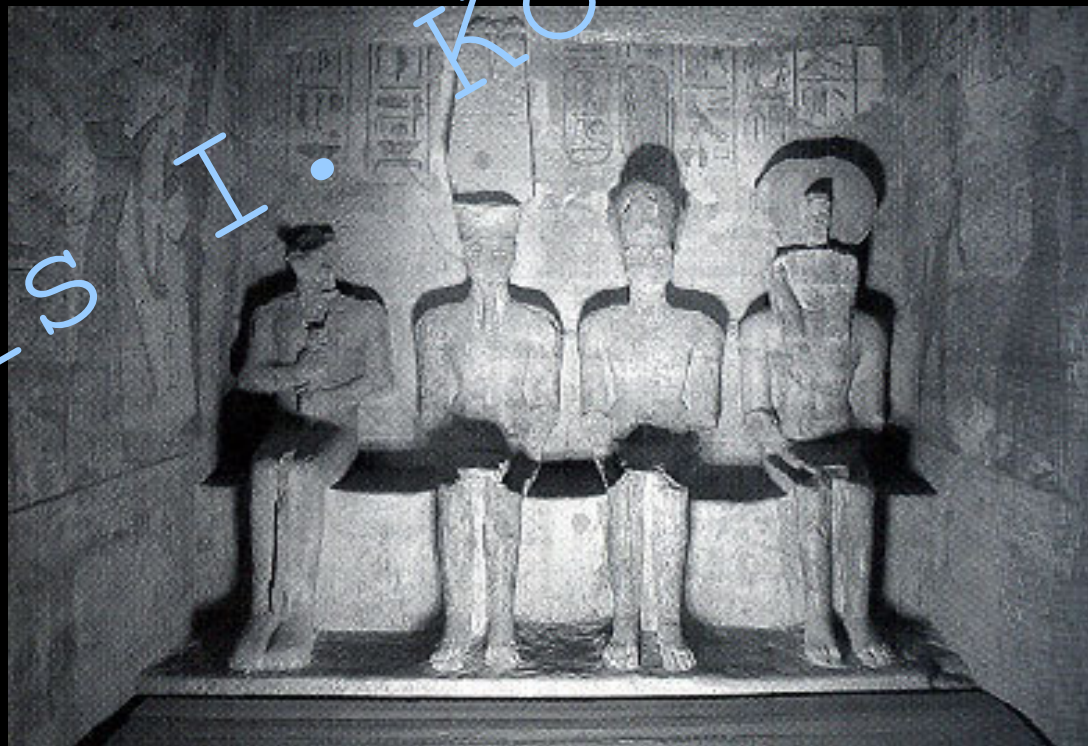
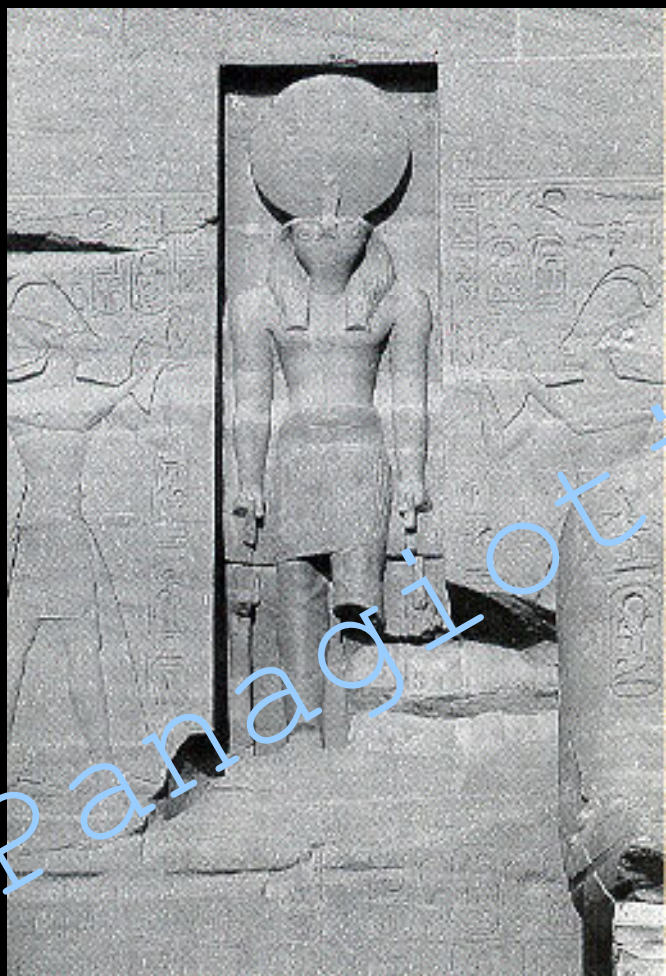
- Ένας από τους 7 ναούς που ανέγειρε ο Ραμσής Β΄ στη Νουβία
- Αφιερωμένος στο Φαραώ και τους θεούς Ρα-Χοράκχι (Ηλιούπολη), Φθα (Μέμφιδα) και Άμμωνας-Ρα (Θήβες)

Panagiotis Koussoulis

Panagiotis I. Koussoulis